

LANDEFAKTA UGANDA



GEOGRAFI

Hovedstad	Kampala (ca. 2 mio. indbyggere)
Areal	241.040 km ² (WDI* 2005) (Danmark: 43.090 km ² – WDI 2005)
Indbyggertal	30,9 mio (WDI 2007) (Danmark: 5.5)
Befolkningsvækst pr. år	3,4% (Ugandas Befolkningssekretariat 2007)
Befolkning	20 forskellige etniske grupper. De største er Baganda, Ankole, Basoga og Iteso.
Sprog	Engelsk (officielt statssprog), luganda, swahili samt andre lokale sprog
Religion	Katolikker 33%, protestanter 33%, muslimer 16%, oprindelige afrikanske religioner og andre trosretninger 18% (CIA World Fact Book)**.
Tidsforskel	+ 2 timer ved dansk vintertid

ØKONOMI

BNI pr. capita	USD 340 (Verdensbankens landefakta 2007) (Danmark: USD 54.910 - verdensbankens landefakta) 2007)
Vækst i BNP pr. capita	2,5 % (Verdensbankens landefakta 2007)
Gældssituation (år)	Total udestående gæld USD 1.264 mio (Verdensbankens Landefakta, 2006)
Udenlandsk bistand pr. capita	42 USD. (Verdensbankens Landefakta, 2005)
Dansk projekt/programbistand	598 mio. kr. (2007). Officiel udviklingsbistand og anden hjælp USD 1.551 mio. (Verdensbankens Landefakta, 2006)
Dansk eksport	Danmarks eksport til Uganda udgjorde i 2007 DKK 46,4 mio. Importen fra Uganda udgjorde samme år DKK 19,5 mio. (Danmarks Statistik 2009)
Valuta	Ugandisk Shilling
Valutakurs	Den Ugandiske Shilling har de seneste år været meget stabil. 1000 Ugandisk Shilling = DKK 3,30 (Marts 2009 – Udenrigsministeriets vekselkurs)

REGERING

Statsoverhoved	Præsident Yoweri Kaguta Museveni (siden 1986)
Regeringsleder	Premierminister Apollo Nsibambi.
Udenrigsminister	Sam Kutesa
Minister for finans, planlægning og økonomisk udvikling	Dr. Syda Bbumba

Den indenrigspolitiske situation

Præsident Museveni kommer til magten

Efter en flerårig guerillakrig mod først Præsident Idi Amin og siden Præsident Milton Obotes brutale regimer, kom Præsident Yoweri Museveni og hans nationale Modstandshær (´National Resistance Army´) til magten i januar 1986.

Styreform

Uganda er en præsidentiel republik, hvor præsidenten er både stats-, og regeringchef. Statsministeren – p.t. Apollo Nsibambi - bistår regeringschefen med den daglige ledelse af regeringen. Præsidenten er tillige øverstbefalende for forsvaret.

Parlamentet

Parlamentet er med sine 305 medlemmer et af de større i Østafrika. 214 er valgt direkte, mens resten repræsenterer forskellige interessegrupper, herunder militæret, kvinder, handikappede m.m.

Forfatningen

En revision af forfatningen fra 1995 blev vedtaget af parlamentet i 2005. De to væsentligste ændringer var indførelse af flerparti-systemet og ophævelsen af bestemmelsen om, at en præsident alene kan sidde i to perioder.

Forsvaret

Ugandas forsvar (Uganda Peoples Defence Force, UPDF) spiller ikke mindst af historiske grunde en central rolle i samfundet og er en loyal støtte for både præsidenten og NRM. På papiret har Uganda de tre klassiske værn; hær, flyvevåben og flåde, men hæren udgør ¾ af det samlede personel. Forsvaret er stadig præget af lukkethed omkring forbrug og budget om end der bl.a. fra britisk og amerikansk side arbejdes for større åbenhed og professionalisering. Den forbedrede sikkerhedssituation i Norduganda har styrket disciplinen og reduceret antallet af krænkelser af menneskerettigheder i Norduganda. (Se afsnittet om MR). Deployeringen af en bataljon til Somalia – med fransk og amerikansk støtte – har høstet international anerkendelse.

Sidste valg

Parlaments- og præsidentvalget i november 2006 genindførte flerpartisystemet i Uganda efter 25 års pause, da man frygtede en genopblusning af 80'ernes sekteriske vold. Ved præsidentvalget i 2006 fik Museveni 59 % af stemmerne, mens Kizza Besigye fik 37 %

Et valg med kontroverser

Valget var ikke uden kontroverser med en række kritisable hændelser, herunder: 1) Anholdelse af oppositionslederen, Kizza Besigye forud for valget; 2) deployering af en af politiets særlige indsatsstyrker i landsretten under dennes behandling af tvivlsomme anklager mod Besigye for terrorisme; og 3) oppositionens påstande om valgsnyd og afvisning af resultatet. Internationale observatører fra bl.a. EU fandt, at valget levede op til internationale standarder om end betingelserne for det regerende parti og dets leder og oppositionen burde have været mere lige.

Det 8. Parlament

NRM er langt det største parti i det 8. parlament med 142 af de 214 valgte pladser, men optræder ikke altid enigt. Besigye's parti Forum for Democratic Change (FDC) har 27 mandater og Uganda's Peoples Congress (UPC), der sidder på magten i Kampalas byråd har 9 pladser. Oppositionen har fået tildelt formandskaberne for 5 af 12 stående udvalg. Arbejdet i det store parlament er i gunstig udvikling, hvilket bl.a. illustreres af, at medlemmer af både regeringspartiet og oppositionen ønsker at styrke parlamentets position over for præsidentembedet.

Næste valg

Næste valg vil være i 2011. Museveni, der vil være 67 til den tid, har allerede annonceret, at han vil stille op igen. Det vurderes, at han har gode chancer for at vinde.

Den økonomiske og sociale situation

Den økonomiske politik har haft positiv effekt

Siden 1992 har en hovedhjørnesten i regeringens overordnede politik været at fastholde makroøkonomisk stabilitet. Dette, kombineret med en fortsat liberalisering af samhandelen og af valutakursen, har haft til formål at gøre den private sektor til primus motor for landets økonomiske udvikling. Der er flere grunde til, at det er lykkedes for Uganda at få gang i økonomien. For det første er økonomien vokset i kraft af en række succesfulde økonomiske reformer, herunder privatiseringer af offentlige virksomheder. For det andet har der i de senere år været fremgang i eksporten, ikke blot for kaffe, men også for guld, og fisk og fiskeprodukter. Dette har skabt mange nye arbejdspladser. Endelig har Uganda oplevet en kraftig stigning i den udefra kommende udviklingsstøtte.

Høj økonomisk vækst

Den økonomiske udvikling har siden 1992 været positiv. Således har den gennemsnitlige stigning i bruttonationalproduktet (BNP) i de sidste ti år været på omkring 5-6 procent om året. Selvom væksten således har været forholdsvist høj målt i forhold til andre lande i Afrika syd for Sahara, ligger den under de 7 procent om året, som Ugandas Regering anser for nødvendig for at opnå målsætningerne i landets strategi for fattigdomsreduktion.

Krav om yderligere budgetdisciplin

En stor udfordring er dels at sikre, at sektorministerierne bliver endnu bedre til at prioritere deres indsatser, dels at der sker en yderligere effektivisering af myndighedernes budgetplanlægning og udgiftshåndtering. Endvidere må det undgås, at Finansministeriet foretager uhensigtsmæssige omallokeringer af midler væk fra fattigdomssektorerne som sundhed, undervisning, vand og sanitet over til f.eks. forsvaret, som det faktisk skete i 2002. Endelig må Regeringen selv gøre mere for at øge sin egenfinansiering bl.a. gennem en bedre og mere effektiv skatteopkrævning.

Fattigdommen er reduceret markant

Overordnet set er Uganda fortsat et af de fattigste lande i verden med en BNI pr. kapita på blot 300 US-Dollars. I perioden 1992-2003 reduceredes den absolutte fattigdom (andel af personer, der lever for mindre end én US-Dollar per dag) fra 56 procent til 38 procent. Fra 2003 til 2005/6 faldt den absolutte fattigdom til 31 procent. Reduktionen er dog især koncentreret om den centrale og vestlige del af landet. I det nordlige Uganda lever omkring 70 procent af befolkningen fortsat i absolut fattigdom, primært som følge af den væbnede konflikt mellem Ugandas regeringshær og oprørsgruppen 'Lord's Resistance Army'. Fredsforhandlingerne i Juba vil forhåbentlig bibringe en varig fred, hvilket vil give en enestående chance for at genopbygge den nordlige del af Uganda (se separat afsnit herom). Med de nuværende BNP-vækstrater på 5-6 procent om året vil Uganda ikke nå målsætningen om at reducere fattigdommen til 10 procent i 2017.

Sociale og fattigdomsrelaterede områder.

Selvom fattigdommen i landet som helhed således er blevet reduceret markant siden 1992, er flere af velfærdsindikatorerne fortsat relativt lave. Årsagen hertil er, at investeringer i de sociale sektorer ofte er langsigtede, hvorfor effekten sjældent kan aflæses i statistikkerne på kort sigt. Eksempelvis er andelen af børn (også piger), der går i grundskole steget markant og ligger langt over gennemsnittet for udviklingslande, mens graden af analfabetisme fortsat er høj (31%).

Sociale indikatorer kunne være bedre

Spædbørnsdødeligheden var i 1991 12 pct., men er i dag faldet til 7,6 pct., d. v. s. at der dør 7,6 børn ud af 100 levendefødte inden børnene er fyldt ét år (2006). Mødre dødeligheden er fortsat høj – 435 kvinder dør for hver 100.000 fødsler (2006) mod 5 i Danmark (2000). Malaria er stadig en stor dræber, 35% af de der dør på hospitaler skyldes malaria (2001); til gengæld er der sket et fald i prævalensen af tuberkulose i perioden 2004-2005 på 3,2%. Trods en markant nedgang i antallet af HIV-smittede, en prævalens på 29,4 % i 1992 set i forhold til en prævalens på 6,4% i 2006, udgør HIV/AIDS-epidemien fortsat en væsentlig trussel. Især de mange forældreløse børn er en tung byrde for lokalsamfundene; 15% af børn under 18 har enten mistet én eller begge forældre.

Uganda har en meget høj befolkningstilvækst, men gennemsnitslevealderen er lav

Trods krig og HIV/AIDS-epidemi er befolkningen steget fra 16,7 mio. i 1991 til knap 28,8 mio. i 2005. Dette skyldes, at ugandiske kvinder har en af verdens højeste fødselsrater – hver kvinde føder i gennemsnit næsten 7 børn, hvilket svarer til en befolkningstilvækst på skønnet 3,4%, og gennemsnitsalderen for den første gang en kvinde føder er 19,1 år. Denne udvikling er med til mindske den faktiske økonomiske vækst pr. indbygger til ca. 2 pct. om året. Med mindre fødselshyppigheden falder, vil befolkningen stige fra i dag at udgøre knap 25 mio. til at være ca. 58 mio. i 2025.

Afhængigheden af udviklingsstøtte bliver mindre

Den økonomiske udvikling har i høj grad været afhængig af udviklingspartnere, men afhængigheden bliver mindre. I begyndelsen af årtiet var lidt over halvdelen af statsbudgettet finansieret ved udviklingsstøtte. I dag er omkring 40 procent finansieret ved udviklingsstøtte.

Regeringen vil derfor øge skatteopkrævningen.

Regeringen har som målsætning at mindske afhængigheden ved gradvist at øge sine egne indtægter. Dette skal ske ved en bedre udnyttelse af det eksisterende skattegrundlag og gennem indførelsen af effektive jordreformer. Den lave skatteopkrævning har ført til et voksende underskud på statsbudgettet.

Inflationen er under pres. Valutakursen er fortsat stabil

Der føres både en stram finans- og pengepolitik. Inflationen er fortsat under kontrol, men har det seneste år været under pres som følge af stigende globale fødevarerpriser. Den ugandiske shilling har de senere år været stabil i forhold til dollaren, liggende på ca. 1700 ugandiske shillings for en US dollar.

Eksporten er i fremgang, og overskud på betalingsbalancen

Eksporten har i de senere år vist fremgang, men Ugandas eksportindtjening er fortsat meget afhængig af de internationale kaffepriser, som heldigvis har været stigende de senere år, hvilket har kommet Uganda til gode. Der har de senere år været overskud på

betalingsbalancen; i 2005/06 var overskuddet således på USD 201 millioner.

Regionalt handelssamarbejde er en fordel for Uganda

Oprettelsen af et udvidet handelssamarbejde mellem Tanzania, Kenya og Uganda i 2004 indenfor "East African Community" (EAC) kan også være med til at øge Ugandas eksport af varer og tjenesteydelser til de to nabolande. Nettoeffekten af samarbejdet forventes at blive positiv for Uganda, idet landet formentlig vil kunne drage fordel af øgede investeringer og større eksport af især fødevarer, men også forarbejdede produkter til de to nabolande. Uganda er desuden medlem af "The Common Market for Eastern and Southern Africa" (COMESA), som er et frihandelsområde bestående af Burundi, Comorerne, DR Congo, Djibuti, Egypten, Eritrea, Etiopien, Kenya, Libyen, Madagascar, Malawi, Mauritius, Rwanda, Seychellerne, Sudan, Swaziland, Zambia, Zimbabwe og Uganda.

Uganda får gældslettelse

I 1999 var Uganda det første højt forgældede land, der opnåede gældslettelse under HIPC -initiativet. Siden har Uganda i gennemsnit modtaget 80 mio. dollars om året i gældslettelse. Pengene er hovedsageligt gået til fattigdomsbekæmpende formål. I 2006 kvalificerede Uganda sig endvidere til det såkaldte "Multilateral Debt Relief Initiative" (MDRI), hvilket betyder, at al gæld til Verdensbanken, IMF og Den Afrikanske Udviklingsbank med tiden vil blive annulleret. Disse udviklingsbankers lån udgør over 90% af lånene til Uganda og den absolutte gældsmængde bliver derfor markant mindre i de kommende år for Uganda.

Korruptionsbekæmpelse

En yderligere udfordring består i at mindske korruptionen, der er en alvorlig hindring for økonomisk vækst og fattigdomsreduktion. De ugandiske myndigheder er klar over korruptionens konsekvenser og har følgelig gjort korruptionsbekæmpelse til en af målsætningerne i landets fattigdomsstrategi. En række institutioner er blevet oprettet med henblik på at bekæmpe korruption, og der er en livlig og åben debat i civilsamfundet og i medierne omkring korruptionen og dens negative konsekvenser. Der har indtil for et års tid siden været en vis træghed med at følge op på tunge korruptionssager. Senest har der fra den øverste politiske ledelse, i forbindelse med et par konkrete sager, dog været udtrykt klar og utvetydig støtte til korruptionsbekæmpelse og nul-tolerance.

Fra dansk side følges den økonomiske og sociale udvikling tæt

Fra dansk side følges den makroøkonomiske og sociale udvikling tæt i Uganda, dels gennem jævnlig og tæt dialog med især Finans- og Sektorministerierne, dels gennem udviklingssamarbejdet, hvor Verdensbanken og IMF spiller en central rolle med henblik på at samordne udviklingspartnerens indsatser.

Ugandas udenrigspolitik og regionale placering.

Fra konflikt til regional integration

Efter et årti præget af krig, borgerkrig og konflikt i de store søers region er der opstået en lang række mellemstatslige institutioner, der søger at fremme integration, sikkerhed og udvikling i regionen. Den stigende dialog og det forbedrede samarbejde mellem landene i regionen har også bidraget til at skabe betingelser for at flygtninge vil kunne vende tilbage til deres hjemlande.

De tre vigtigste mellemstatslige organisationer er: Det Østafrikanske Fællesskab, der primært har et økonomisk sigte; The International Conference on the Great Lakes og dens underliggende stabilitets – og sikkerhedspakt, der primært har et sikkerhedspolitisk sigte; og The Tripartite Plus Joint Commission, der primært har et forsvarsmæssigt og efterretningsmæssigt sigte. Uganda med Præsident Museveni i spidsen spiller en aktiv og konstruktiv rolle i disse netværk.

Det Østafrikanske Samarbejde

Samarbejdet mellem Uganda, Kenya og Tanzania i Det Østafrikanske Samarbejde blev genoplivet i 1996, og en ny traktat blev underskrevet i 1999. Der er i dag oprettet en parlamentarisk forsamling og en domstol i Arusha. En toldunion trådte i kraft den 1. januar 2005. Rwanda og Burundi underskrev tiltrædelsesprotokollerne i juni 2007.

The International Conference on the Great Lakes Region (ICGLR)

Den internationale konference om de store søer, der har et inklusivt medlemskab med 11 lande i regionen, tiltrådte i december 2006 en pakt om ikke-agression og gensidig støtte i forbindelse med angreb fra en tredjepart. Aftalen støttes af FN's Sikkerhedsråd og den Afrikanske Union (AU). Konferencen søges underbygget med et operativt sekretariat i Bujumbura, Burundis hovedstad.

Tripartite-plus

I fortsættelse af samarbejdet inden for konferencen har Uganda, Rwanda, Burundi og DR Congo indledt et tættere samarbejde på forsvars- og efterretningsområdet, kaldet tri-partite plus. Samarbejdet støttes af USA. Man mødes blandt udenrigs- og forsvarsministre, forsvarschefer og chefer for efterretningstjenesterne. Centralt i arbejdet står bekæmpelsen af skadelige kræfter, dvs. oprørs- eller terrorgrupper, der tager ophold i et land og opererer i et eller flere andre lande. Herrens Befrielseshær (Lord's Resistance Army) er et eksempel på sådanne kræfter.

Uganda-Rwanda

Der er stærke historiske bånd mellem Uganda og Rwanda baseret på et stammeslægtskab mellem rwandiske tutsier og såkaldte banyarwanda i det sydvestlige Uganda. En række fremtrædende tutsier, herunder Præsident Kagame, var indtil folkemordet i 1994 i eksil i Uganda og mange rwandesere gjorde tjeneste i Ugandas hær (Kagame var på ry tidspunkt chef for det ugandiske forsvars' efterretningstjeneste). Uganda huser fortsat et begrænset antal flygtninge fra Rwanda.

Forholdet mellem de to lande har været nede i en bakkedal efter sammenstød i DRC (dengang Zaire) i 1999 og 2000, hvor de to lande havde divergerende dagsordener, og blev allierede med stridende rebelgrupper. Forholdet mellem de to lande er siden forbedret og må nu betegnes som normaliseret.

Uganda-DR Congo

I Kampala er man bekymret over udviklingen i den store og ustabile nabo mod vest. Olieeftersøgningen i den albertine rift valley synes at have bidraget til at skærpe spændingerne. Der er løbende incidenter i Lake Albert bassinet. Museveni og Kabila mødes regelmæssigt og forpligter sig hver gang til at sikre en fredelig udgang på problemerne. Ikke mindst Kabila synes have svært ved at gennemføre det lovede, når han er tilbage i Kinshassa, hvor han har begrænset indflydelse over forholdene i de fjerntliggende egne langs grænsen til Uganda. Der kommer til stadighed flygtninge fra DR Congo ind over grænsen til Uganda især i landets sydvestlige del. Ofte forlader de Uganda relativt hurtigt igen, når kampene mellem de mange væbnede grupper er faldet

til ro.

Uganda-Sudan

Uganda har gode forbindelser til regeringen i Sydsudan, hvor Salva Kiir er præsident og Riek Machar er vicepræsident. Uganda følger selvsagt udviklingen i gennemførelsen af den brede fredsaftale for Sudan (Comprehensive Peace Agreement), meget tæt. Relationerne til Khartoum er situationen taget i betragtning tålelige. Museveni og Sudans præsident Bashir taler jævnligt sammen, hævdes det. Uganda har ikke som sådan en politik på Darfur – da støtten til Juba har forrang – men er i stigende grad bekymret over muligheden for afsmittende regionale virkninger. De forbedrede forhold mellem Uganda og Sydsudan fremmer repatrieringen af de sudanesiske flygtninge i Uganda.

Somalia

Uganda har indtaget en aktiv rolle i stabiliseringen af Somalia og har sendt en bataljon til Mogadishu, der er trænet af franske og britiske instruktører i Uganda og har fået støtte til strategisk løft og vedligeholdelse af lejren i Somalia fra USA. Der er almindelig anerkendelse af de ugandiske soldaters professionelle indsats i Somalia. Indsatsen nyder bred politisk opbakning fra regering og opposition.

Udviklingssamarbejdet – et overblik

Hvorfor er Uganda valgt som programsamarbejdsland?

Uganda er valgt som dansk programsamarbejdsland, fordi landet er et af de fattigste i verden, og fordi Ugandas regering har vist evne og vilje til at nedbringe fattigdommen. Positive resultater er opnået på baggrund af en forholdsvis høj økonomisk vækst og ved inddragelse af befolkningen i udviklingsprocessen.

Hvor stort er landeprogrammet?

Uganda har traditionelt været et af de største modtagerlande af dansk udviklingsbistand. I 2007 udgjorde den bilaterale udviklingsbistand til Uganda samlet set 598 mio. kr. (463 mio. kr. blev anvendt på projekt- og programbistand. 100 mio. kr. på NGO-bistand. 0,62 mio. kr. til forskning og 34 mio. kr. til humanitære indsatser).

Målet med den danske udviklingsindsats

Den danske indsats har som overordnet mål at bekæmpe fattigdommen i Uganda og at gøre dette i overensstemmelse med prioriteterne i Ugandas egen plan for fattigdomsbekæmpelse (PEAP, se særskilt afsnit). Inden for disse rammer har den danske udviklingsindsats et tredobbelt sigte: (1) Økonomisk vækst skal fremmes ved at øge landbrugsproduktionen, gennem udvikling af distriktsveje, og ved at fremme samarbejdet mellem ugandiske og danske virksomheder; (2) God regeringsførelse: Støtte til demokrati, retfærd og konflikthåndtering, anti-korruption og reformer i den offentlige sektor; og (3) Social udvikling skal fremmes ved at forbedre befolkningens adgang til sundhedsydelser, ved at sikre forsyningen af rent drikkevand og sanitet i landområderne og ved at forbedre forebyggelsen af HIV/AIDS.

Fælles landestrategi i 2006 – styrket effektivitet i udviklingssamarbejdet

Danmark blev i september 2006 medlem af "Uganda Joint Assistance Strategy" (UJAS), som er et forum bestående af tolv udviklingspartnere: Den Afrikanske Udviklingsbank, Belgien, Danmark, EU-Kommissionen, Holland, Irland, Norge, Østrig, Storbritannien, Sverige, Tyskland og

Verdensbanken. Formålet med UJAS er at effektivisere udviklingssamarbejdet. UJAS overordnede mål er: (1) Støtte implementeringen og ejerskabet af PEAP'en for at opnå 2015 Målene; (2) Mere effektivt samarbejde mellem udviklingspartnere og den ugandiske regering. (3) Fokus på konkrete resultater af udviklingssamarbejdet.

Opnåede resultater og erfaringer

Gennem det hidtidige danske udviklingssamarbejde er der opnået betydelige resultater. En netop gennemført evaluering af det dansk-ugandiske udviklingssamarbejde fra 1987-2005 vurderer, at den danske indsats har været effektiv. Særligt fremhæves Danmarks evne til at være konsistent i sine indsatser og samtidig turde være innovativ. De sektorer, evalueringen især fremhæver, er sundhedssektoren, landbrugssektoren og veje i transportsektoren. Desuden fremhæves det danske decentraliseringsprojekt i forbindelse med distriktsstøtten i Rakai som banebrydende, idet det var med til at danne præcedens for decentraliseringen af den offentlige administration i resten af landet.

God regeringsførelse er afgørende for fattigdoms- bekæmpelse

God regeringsførelse anses for at være nøglen til at øge potentialet for fattigdomsbekæmpelse i forbindelse med mange af de indsatser, der gennemføres inden for landprogramets indsatser. De hidtidige erfaringer med sektorprogramstøtten viser, at hvis de grundlæggende institutionelle reformer ikke er på plads, bliver investeringerne i sektorprogrammerne ikke bæredygtige.

Fremme af ligestilling i det danske udviklingssamarbejde

Øget ligestilling mellem kvinder og mænd, og særligt forbedringer af kvinders status i Uganda er en vigtig del af det danske udviklingssamarbejde. Ambassaden gennemførte i 2007 et "Gender Review" af bistandsprogrammet med det formål at forbedre integrationen af ligestillingsaspektet med fokus på øget ligestilling i relation til rettigheder, adgang til ressourcer og indflydelse.

Hovedindsatsområde 1:

Produktion, konkurrencedygtighed og økonomisk vækst

Landbrugssektorprogramstøtte fase 2:

Programmets formål

Landbrugssektorprogrammet skal sikre fattigdomsbekæmpelse og fødevarerikkerhed. Programmet sigter således mod at forbedre levevilkårene for de fattige småbønder ved at medvirke til en øget produktion.

Landbrugssektoren og fattigdomssituationen

Landbrug er den dominerende økonomiske aktivitet i Uganda og er helt central for landets udviklingsmuligheder. Landbruget står for omkring 31 pct. af bruttonationalproduktet (2003/4), 33 pct. af eksportindtægterne og beskæftiger ca. 79 pct. af den erhvervsaktive befolkning (2005/06). Langt størstedelen af landbrugsproduktionen leveres af småbønder med en gennemsnitsstørrelse på et landbrug på 0,9 hektar. Økonomisk vækst og bekæmpelse af fattigdommen er derfor uløseligt forbundet med vækst i landbrugssektoren over en bred front. Potentialet for en forbedret situation anses at være til stede.

Strategien for udviklingen af landbrugsområdet er ambitiøs og dækker mere end blot landbrugssektoren

I år 2000 lancerede den ugandiske regering en ambitiøs national

strategi til udvikling af landbrugssektoren - Plan for Modernisation of Agriculture, PMA. Denne er et led i den overordnede nationale plan til udryddelse af fattigdommen (PEAP), og filosofien bag moderniseringsplanen er, at den skal medvirke til at mindske fattigdommen ved at øge de fattige bønders indtægter og støtte en udvikling væk fra subsistenslandbrug over til en mere markedsorienteret, kommerciel produktion. Strategien bygger på et udbygget og styrket partnerskab mellem den offentlige og den private sektor. Planen er udformet, så den skal øge og effektivisere rådgivning og andre serviceydelser og således hurtigt introducere nye og forbedrede dyrkningsmetoder og ny teknologi. PMA omfatter de fleste sektorer i landet, idet en udvikling af landbrugssektoren ikke kun har noget med jordbrug at gøre, men også handler om adgang til bl.a. vand, til veje, til kredit, til markeder og markedsorientering.

Programmet støtter reformbestræbelserne

Landbrugsprogrammets komponenter kan ses som en række initiativer, der alle falder inden for moderniseringsplanens prioritetsområder. Der er i programmet lagt vægt på en udbygning af det partnerskab, der er etableret med inddragelsen af andre udviklingspartnere. Historisk har Danmark bidraget til bl.a. opbygning af landets mejerisektor, og det igangværende nære samarbejde på forskningsområdet har også en lang historie.

Gennem støtten til opbygning af landboforeningerne ude i distrikterne, og til deres samlende organisation på nationalt plan - Uganda National Farmers' Federation - har programmet skabt nogle af forudsætningerne for, at den private sektor kan udvikles og overtage den rolle, som Regeringens politik lægger op til.

Vejsektorprogramstøtte fase 2

Programmets formål

Programmets overordnede mål er at forbedre adgangen til områder på landet gennem forbedring og vedligeholdelse af vejnettet. Arbejdsintensive metoder skal hjælpe med til at skabe en bæredygtig vedligeholdelse af vejnettet på alle niveauer og samtidig støtte den økonomiske og sociale udvikling. Der er i programmet et særligt fokus på det nordlige Uganda idet fattigdommen her er størst og infrastrukturen i den dårligste forfatning.

Fokus på arbejdskraft-baserede metoder

Et gennemgående træk i programmet er anvendelse af arbejdskraftintensive metoder til vejbygning og vejvedligeholdelse. Det skaber beskæftigelse og opbygger samtidigt en lokal arbejdsstyrke, der kan vedligeholde vejene fremover. Den private sektor styrkes ved at uddanne mindre entreprenørfirmaer til at gennemføre denne type vejarbejder. Der lægges vægt på lokal medindflydelse i planlægningen, og på at kvinder inddrages både i planlægning og gennemførelse af vejarbejderne.

Hovedindsatsområde 2: God regeringsførelse

Demokrati, Retfærd og Fred

Projektets formål og indhold er fattigdomsorienteret

Formålet med programmet er at fremme demokratiseringsprocessen og overholdelse af menneskerettighederne i Uganda, sikre fattiges retssikkerhed samt at opbygge kapaciteten i landet til at håndtere og forebygge væbnede konflikter.

Programmet fordeler sig tematisk på tre komponenter, der indbyrdes understøtter hinanden: (1) Demokratisering og menneskerettigheder, (2) Retsvæsen, herunder fattiges retssikkerhed, og (3) Håndtering og forebyggelse af væbnede konflikter. Komponent 1 sigter direkte mod at forbedre uganderne muligheder for at deltage i og påvirke demokratiseringsprocessen. Komponent 2 inkluderer støtte til domstolene, konsolidering af hele retssektoren og opbygning af en retshjælpsfond, der skal udvikle nye modeller for retshjælp mhp. at sikre, at retshjælpen når de fattigste befolkningsgrupper. Komponent 3 styrker opbygningen af landets kapacitet til at håndtere og forebygge væbnede konflikter.

Programmet startede i januar 2006 og gennemføres i nært samarbejde med en lang række samarbejdspartnere fra regeringen og civilsamfundet.

Reformer af den offentlige sektor

Programmets formål

Programmet til støtte for reform af den offentlige sektor, der gennemføres over fire år og beløber sig til 80 mio. kr., har til formål at støtte den ugandiske regerings bestræbelser på at forstærke kapaciteten i den offentlige sektor med henblik på at levere serviceydelser til den fattigste del af befolkningen på en effektiv, åben og ansvarlig måde.

Programmets komponenter

Programmet består af tre komponenter: (1) En styrkelse af den overordnede strategiske koordination i det ugandiske statsministerium. Konkret støttes en arbejdsgruppe, der udmønter budgetterne på området og foretager tværgående koordination; (2) Støtte til tredje fase i den ugandiske regerings program for reform af den offentlige service. Programmet lægger vægt på forandring af den offentlige forvaltning, så den leverer sine kerneydelser bedre og billigere; og (3) Støtte til kommunerne og sognene, der er de primære leverandører af ydelser til landets fattige. Godt 1/3 af det statslige budget og næsten ¾ af de offentligt ansatte forvaltes af kommuner og sogne.

Anti-korrupsionsprogram

Formålet med projektet og dets indhold

Formålet med programmet er at øge de nationale myndigheders evne til at forebygge og bekæmpe korrupsion, samt at støtte et folkeligt krav om nul tolerance overfor korrupsion. Programmet omfatter tre aktiviteter: (1) Styrkelse af ombudsmandsfunktionen med sigte på en målrettet implementering af loven om ledernes opgivelse af oplysninger om deres personlige indtægts- og formueforhold til myndighederne; (2) Styrkelse af god regeringsførelse i Statens Indkøb og Skattemyndigheder for at etablere effektiv og ikke-korrupt forvaltningspraksis; (3) Styrkelse af civilsamfundsorganisationer og medier, med den hensigt at udvide antikorrupsionsindsatsen med en gradvist stigende geografisk dækningsgrad.

Støtte til ombudsmands-institutionen (IGG)

Ombudsmandsinstitutionen (IGG), har et vigtigt ansvar i forhold til bekæmpelse af korrupsion, herunder indhentning af selvangivelser for ca. 17.000 ledere i Uganda. Indhentningen af følsomme oplysninger til den database som danske SKAT har været med til at udvikle, går dog trægt, dels fordi der kræves yderligere præcisering af lovgivningen på området, dels fordi verifikationsprocessen har mødt metodiske udfordringer.

Den danske udviklingsstøtte til Statens Indkøb (PPDA)

Støtten til Statens Indkøb (PPDA) forløber planmæssigt. Da den ugandiske stat står for anslået 70 pct. af samtlige indkøb i Uganda, er dens rolle som kontrolfunktion afgørende. Muligheden for at kontrollere administrativ praksis, og følge op med vejledning eller sanktioner, er dårlig, da PPDA kun er i stand til at gennemføre 10 revisioner om året. Med dansk bistand har man dog fået udviklet en revisions manual, som gør det muligt at udlicitere revisionsopgaver, og man er i færd med at udvikle et værktøj til brug for PPDA, som kan hjælpe med at identificere de mest korruptionstilbøjelige typer af indkøb for at målrette indsatsen.

Støtten til skattemyndighederne

Samarbejdet med de ugandiske skattemyndigheder (Uganda Revenue Authority, URA) har givet gode resultater. Støtten til URA's moderniseringsplan har bl.a. omfattet udfærdigelse af en syvpunktserklæring mellem ledelse og personale, som skal sikre en korruptionsfri institution.

Styrkelse af civilsamfundet

Gennem fælles støtte med engelske DfID og Norge til civilsamfundsorganisationers arbejde med at bekæmpe korruption på lokalt plan, er det lykkedes organisationerne at holde myndigheder ansvarlige for ressourceanvendelse, og endda i en række tilfælde med efterfølgende sanktioner. Civilsamfundsorganisationerne kræver dog yderligere støtte fremover, hvilket også gælder medierne som er blevet ydet støtte, mest igennem presseklubber og lignende fora og i træningsøjemed.

Hovedindsatsområde 3: Social udvikling

Sundhedssektorprogram fase 3

Programmets overordnede ramme og formål

I 2005 påbegyndte udviklingspartnerne i Uganda tredje fase af deres støtte til den nationale sundheds plan. Danmark er med i dette arbejde. Programmet strækker sig over fem år med et samlet budget på 416,2 mio. kr. Målsætningen med programmet er fortsat at medvirke til forbedringer af befolkningens generelle sundhedstilstand i Uganda over en 15-årig periode med fokus på udsatte befolkningsgrupper. Den danske støtte er specielt fokuseret på reproduktiv sundhed og uddannelse af sundhedspersonale.

Sundhedsprogrammet er en integreret del af andre overordnede politikker

Sundhedssektoren i Uganda styres af den nationale fattigdomsstrategi (PEAP), den nationale sundhedspolitik, 2015-målene og den nye femårige sundhedsstrategiske plan.

Der anvendes forskellige tilgange

Der gives både (1) sektorbudgetstøtte, (2) ekstraordinær støtte til distrikterne i det nordlige Uganda, herunder støtte til genetablering af sundhedssektoren, (3) støtte til sundhedsministeriets planlægningsdirektorat, (4) støtte til uddannelse af en kombineret jordemoder/sygeplejerske-uddannelse i ni private not-for-profit skoler, (5) støtte til distrikternes medicinforsyning, til "National Medical Stores" og til træning af farmaceuter og apoteksassistenter.

Udfordringer for sundhedsvæsenet

Konflikten i det nordlige Uganda påvirker befolkningens sundhedstilstand og adgang til sundhedsydelser. Dog er situationen nu særligt i den sydlige del af Norduganda så sikker, at internt fordrevne er

begyndt at vende tilbage til deres landsbyer. Dette giver nye udfordringer for sundhedssystemet.

HIV-AIDS program

Nyt HIV-AIDS program i 2007

Et nyt aidsprogram er blevet igangsat i 2007. Programmet, der løber over tre år og beløber sig til 90 mio. kr., har til formål at støtte bekæmpelsen af hiv/aids i Uganda igennem styrkelse af det nationale lederskab og koordinering samt styrkelse af civil samfundets rolle. Programmet sigter på at nedbringe antallet af nye infektioner i befolkningen og at afhjælpe konsekvenserne af hiv/aids epidemien. Programmet har særligt fokus på kvinder og piger, sammenhængen med seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, unge og særligt udsatte grupper som for eksempel befolkningen i Nord Uganda.

Programmets komponenter

Programmet består af to komponenter: (1) Styrkelse af Uganda AIDS Commission (UAC) til at lede og koordinere den overordnede nationale respons. Konkret vil støtten gå til UACs gennemførelse og implementering af den nye, nationale strategiske hiv/aids plan (NSP 2007- 2012), samt opbyggelse af UACs kapacitet inden for planlægning og etablering af et nationalt monitoreringsystem. Støtten vil kanaliseres igennem en allerede etableret fælles fond. (2) Styrkelse af civilsamfundets indsatser i kampen mod aids. Programmet lægger vægt på, at indsatsområderne afspejler prioriteterne i den nye, nationale aids strategi. Støtten vil kanaliseres igennem en fælles fond for udviklingspartnere til civil samfundet. Tre strategisk vigtige NGO'er (TASO, Straight Talk og Hospice Uganda), som tidligere har modtaget dansk støtte, vil modtage øremærket støtte. Derudover vil en del af støtten indgå i den fælles fond. Indsatsområderne vil fokusere på kvinders og pigers sårbarhed og sammenhængen mellem hiv/aids, reproduktiv sundhed og manglende ligestilling. Støtten vil ligeledes adressere de særlige forhold, der bidrager til øget hiv-smitte i det nordlige Uganda og manglen på faciliteter og service ydelser i området

Vandsektorprogramstøtte fase 2

Programmets formål

Vand- og sanitetssektorprogrammets overordnede formål er at forbedre levestandarden for befolkningen gennem bedre adgang til vand og sanitet i landområder og i de mindre byer.

Gennemførelsen af programmet påbegyndtes den 1. januar 2003. Det følger en tidligere fase med en samlet bevilling på 425 mio. kr. Programmet fokuserer på de samme områder som i den foregående fase, men med en ny implementeringsform. Støtten til vandforsyning og sanitet i landområder gives nu som sektorbudgetstøtte. På de øvrige områder kanaliseres den danske støtte gennem en fælles fond, hvor også Sverige, Storbritannien og Østrig deltager. Samarbejdet i fonden sikrer, at overlapning mellem udviklingspartnernes indsatser undgås, samt at man fra ugandisk side skal bruge færre ressourcer på programadministration.

2,1 mio. skal have rent drikkevand

Programmet skal i programperioden frem til udgangen af 2007 bl.a. medvirke til, at mindst 2.1 mio. mennesker får adgang til rent drikkevand.

Nyt program 2008-2009

Planen er at en ny fase i støtten til vand og sanitet i Uganda skal begynde i 2008 og slutte i 2009. Samlingspunktet for udviklingspartnere

er det, af ministeriet, netop udviklede sektorprogram "Joint Water And Sanitation Sector Programme Support". Programmets formål er at støtte vand og sanitetssektoren med at forbedre dens fiskale og fysiske effektivitet for bedre at opnå dens mål og bidrage til fattigdomsbekæmpelse og bedre helbred for ugandere. Det nationale program har syv komponenter: (1) Landlig vandforsyning og sanitet; (2) Vandforsyning og sanitet for små byer; (3) Vandforsyning og sanitet for større byer; (4) Sanitet; (5) Management af vandressourcer; (6) Sektorprogramstøtte; og (7) Vand til produktion. Danmarks fokus planlægges rettet mod tre områder: (i) opbygning og forbedring af vandforsyning og sanitet i landområder, (ii) vandressourceforvaltning, og (iii) kapacitetsopbygning med særligt fokus på Norduganda.

Bilaterale indsatser uden for landerammen

Nærområdeindsatsen

Nærområdeindsatsen er udformet som støtte til distrikter, der er vært for sudanesiske flygtninge i Uganda. Programmet startede i 2005 med et beløb på 70 mio. kr. over fire år. Indsatsen er et led i støtten til Ugandas progressive flygtningepolitik, hvor flygtninge har adgang til jord, arbejde og offentlige ydelser i lighed med ugandiske statsborgere. Aktiviteterne består af landbrugsrelaterede aktiviteter for subsistensbønder og flygtninge samt danske NGO-projekter inden for fødevarerikkerhed, katastrofeberedskab, demokratiundervisning og sundhed.

Ambassaden er i færd med at forberede en ny fase af programmet. Det vil løbe i perioden 2009-12 med et budget på 65 mio. kr. Dansk Flygtningehjælp, der er været aktiv i Uganda i mange år, vil være en helt central partner og stå for den del af programmet, der har til formål at styrke kapaciteten i de distrikter, der er værter for flygtningene.

Danidas erhvervsinstrumenter

Danidas indsats i Ugandas private sektor

Gennem en række erhvervsinstrumenter gør Danmark en indsats for at udvikle og forbedre Ugandas private sektors konkurrenceevne.

Business-to-Business programmet søger gennem rådgivning og økonomisk støtte at tilskynde ugandiske og danske virksomheder til at indlede samarbejder. Gennem samarbejdet overføres teknologi, teknisk assistance og investeringer til gavn for den lokale økonomiske og sociale udvikling. B2B-programmet er åbent for alle sektorer. Siden introduktionen i Uganda i 1996 har mere end 130 samarbejder modtaget støtte.

Blandede kreditter programmet har traditionelt været rettet mod finansiering af infrastruktur. I Uganda er der i år bevilget lån til en transmissionslinje for forsyning af strøm fra det nyligt påbegyndte vandkraftværk ved Bujaqali. Programmet har øget sit fokus på Afrika samt nu også mindre investeringslån til den private sektor. I Uganda ydes der lån til en tefabrik, ejet af farmerne i Rwenzori. Desuden behandles et lån til en teleport/satellitkommunikation.

IFU finansiering fremmer danske virksomheders interesse for investeringer i Uganda. IFU har haft syv projekter i Uganda og forhandler for tiden om tre nye: Økologisk bomuld, teleport og kyllingefarm/slagteri.

Public Private Partnership Programmet støtter virksomheder i at tage et

socialt ansvar i udviklingslandene. DIPP Programmet servicere dansk import fra udviklingslande.

Rådgiver og stipendiebistand

Rådgivere spiller en vigtig rolle i udviklingsindsatsen, samtidig ændres deres rolle

Der er et antal Danida-langtidsrådgivere tilknyttet de dansk-finansierede udviklingsaktiviteter i Uganda. Rådgivernes rolle er skiftet i takt med overgangen fra projektindsatser til sektorprogramstøtte.

Langtidsrådgivernes rolle er i høj grad knyttet til rådgivning i policy-spørgsmål, planlægning, monitorering og håndtering af udviklingsmidlerne. Tilstedeværelsen af et begrænset antal langtidsrådgivere i centrale stillinger vil være nødvendig for at sikre en dynamisk og sikker afvikling af udviklingsaktiviteterne inden for de aftalte rammer. Rådgiverne bidrager med deres tilstedeværelse til fremme af de danske udviklingspolitiske principper. Dertil kommer betydningen af rådgivernes funktioner som led i den fortsatte styrkelse af institutionsudvikling og kapacitetsopbygning.

Stipendiestøtten har også en vigtig funktion

Det dansk-ugandiske udviklingssamarbejde vil fortsat anvende stipendiebistand som et vigtigt instrument i kapacitetsopbygning og institutionsudvikling. Der vil blive satset på lokal, regional og international træning, og alle indsatsområder vil kunne trække på dette instrument.

Samarbejdet med civilsamfundet/NGO'er

Aktiviteter til styrkelse af civilsamfundet/ NGO'er i Uganda

En af måderne, hvorpå man kan fremme demokratiserings-processen og mindske korruptionen er ved at støtte civilsamfundets rolle som 'vagthund' overfor myndighederne. Den danske støtte til antikorrupktion, demokratiudvikling og styrkelse af menneskerettighederne går bl.a. til lokale NGO'er, som er aktive på disse områder.

Der er et veludviklet civilsamfund med mange NGO'er. Der er mange civilsamfundsorganisationer i Uganda og derfor koncentrerer støtten fra dansk siden på to områder: (1) Etableringen af lokale NGO-netværk i distrikter, og (2) Nationale NGO'er, der er fortalere for strategiske mærkesager.

Der stilles krav om, at NGO-netværk selv skal være demokratiske

En udfordring består i, at nogle NGO'er savner et aktivt medlemsdemokrati. Det er noget af baggrunden for vedtagelsen af en ny lov i maj 2006, som gør det nødvendigt for NGO'er at lade sig registrere hos et NGO-råd i Indenrigsministeriet. Loven er blevet kritiseret af civilsamfundet for bl.a. at være uklar mht., hvordan de tilknyttede regler skal tolkes, hvilket kunne åbne for misbrug og øget statslig kontrol med NGO'ernes virke. Endvidere er det blevet kritiseret, at NGO-samfundet ikke er repræsenteret i NGO-rådet. NGO'erne har udviklet deres eget kvalitetssikringsystem, støttet fra dansk side, som et alternativ til den obligatoriske registrering. NGO protesterne har medført, at loven endnu ikke er trådt i kraft.

Der findes også mange danske NGO'er i Uganda

Danske NGO'er har i en lang årrække udvist stor interesse for at arbejde i Uganda. NGO'erne har bl.a. bidraget til at fremme den mellemfolkelige forståelse og styrke den folkelige forankring af den danske udviklingsindsats i Uganda. Aktiviteterne foregår primært indenfor områder som: Hjælp til ofre for konflikten i det nordlige Uganda,

fremme af menneskerettigheder og i særdeleshed børns rettigheder, korruptionsbekæmpelse, beskyttelse af miljøet, herunder også landbrug og naturressourceforvaltning samt forbedring af sundheds- og uddannelsesniveaue i landet.

Disse aktiviteter bliver varetaget af blandt andet: Dansk Flygtningehjælp, Mellemløkeligt Samvirke, Red Barnet, Dansk Røde Kors, Folkekirkens Nødhjælp, Care Danmark, Adventist Development and Relief Agency (ADRA Danmark), Foreningen Sex og Samfund samt Caritas Danmark.

Øget NGO-bistand til Uganda

Den danske NGO-bistand udgjorde i perioden 2002 til 2006 371 mio. kr., og har været støt stigende gennem årene.

I 2002 gav Danmark 57 mio. kr. i NGO-bistand. I 2006 var beløbet steget til 101 mio. kr. Uganda er det programsamarbejdsland, der i tilsagn modtog suverænt mest støtte i form af NGO-bistand. I 2006 gik således en tredjedel af den samlede NGO-bistand, til Danmarks ni etablerede programsamarbejdslande i Afrika, til Uganda.

Ugandas høje andel af NGO-bistand skal ses som et udtryk for, at civilsamfundet i landet er relativt bredt og velfungerende, hvilket bl.a. har gjort det lettere for danske NGO'ere at finde solide samarbejdspartnere.

Af den særlige pulje på 50 mio. kr. til styrkelse af civilsamfundets inddragelse i programmer for god regeringsførelse, der i 2007 iværksættes i 6 programsamarbejdslande vil Uganda yderligere modtage op til 16,5 mio. kr. Aktiviteter indenfor antikorruption og opbygning af lokalt demokrati vil blive formidlet gennem MS, Folkekirkens Nødhjælp og CARE.

<http://www.um.dk/da/menu/udenrigspolitik/landefakta/landefaktaafrika/uganda>

Redigeret 17. april 2009